

Dorobek, Franciszek

Sesja jubileuszowa 150-lecia Towarzystwa Naukowego Płockiego

Notatki Płockie 15/4-58, 19-29

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

bickiego i kierownictwa Wydziału Nauk Społecznych UW, które wyraziło zgodę na objęcie nad nim patronatu, a niżej podpisanemu powierzyło funkcję opiekuna seminarium.

Na spotkaniu inauguracyjnym w Płocku w dniu 16 lipca br. w obecności Rektora UW i Prezesa TNP, przedstawiono założenia organizacyjne seminarium. Wynika z nich, że:

po pierwsze — seminarium jest swego rodzaju eksperymentem w ramach działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego;

po drugie — głównym jego zadaniem jest stworzenie środowiska złożonego z ludzi, których łączy idea napisania rozprawy naukowej — w miarę możliwości i zainteresowań — na temat związany z regionem płockim;

po trzecie — posiedzenia seminaryjne (raz w miesiącu) poświęcone będą sprawom organizacji warsztatu pracy naukowej, dyskusjom dotyczącym sformułowaniu tematów badawczych i tzw. centralnych oraz referatom zawierającym wyniki prowadzonych studiów; interdyscyplinarny charakter seminarium powinien nie tylko podnosić wartość dyskusji, ale również wpływać na bezpośrednią konfrontację tez referatów z poglądami specjalistów z innych dziedzin;

po czwarte — kierownictwo seminarium będzie pomagało w wyborze promotorów i w nawiązywaniu kontaktów z nimi, oraz — w miarę

posiadanych środków — służyć będzie wsparciem materialnym;

po piąte — w ramach seminarium zorganizowane zostaną zespoły konwersacyjne z filozofii i ekonomii politycznej, ułatwiające doktorantom przygotowania się do egzaminów doktorskich (obowiązują dwa egzaminy: jeden — z filozofii lub ekonomii politycznej, drugi — z dyscypliny związanej z tematem rozprawy doktorskiej).

Rozważana jest też sprawa wydawnictwa, w którym byłyby publikowane wyróżniające się referaty seminaryjne i fragmenty prac doktorskich.

Kandydaci na seminarium otrzymali w lipcu br. pierwszy wykaz przykładowych tematów prac doktorskich związanych z Płockiem. Następny wykaz wraz z informacjami dotyczącymi procedury otwierania przewodów doktorskich itp. rozesłany zostanie w końcu września br. Pierwsze powakacyjne posiedzenie odbędzie się w Towarzystwie Naukowym Płockim dnia 10 października 1970 r.

Sekretarzem seminarium jest mgr Marek Wołyniak, radca w Zarządzie Gospodarki Terenami Wydziału GK i M Prezydium MRN w Płocku (tel. 5042 — biuro i 4601 — mieszkanie), a jego z-pcą mgr Sławomir Fedorowicz, z-pca kierownika Wydziału Spraw Wewnętrznych Prezydium MRN (tel. 3525 — biuro).

FRANCISZEK DOROBEK

Sesja jubileuszowa 150-lecia Towarzystwa Naukowego Płockiego*)

W dniach 2 i 3 czerwca odbywały się w Płocku uroczystości związane ze 150 rocznicą powstania Towarzystwa Naukowego Płockiego. Był to jubileusz szczególnie zarówno dla środowiska jak i dla kraju. Szczególność wydarzenia wynika z nieco odmiennych cech od tych, które towarzyszyć zwykły tego rodzaju obchodom.

Wyróżniki te dadzą się uszeregować w sposób następujący:

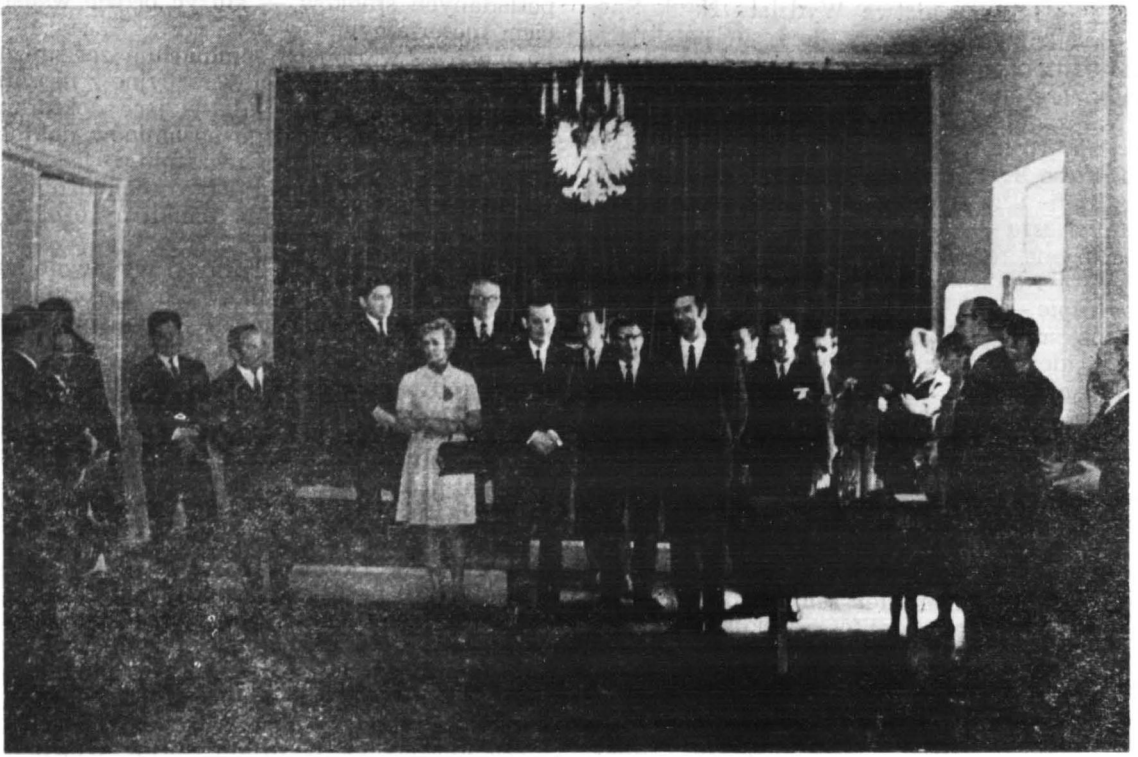
1. stu pięćdziesięcioletnia działalność w służbie nauki w środowisku nieakademickim, w różnych warunkach społecznych i politycznych, mówi o pasji twórczej ludzi miasta i regionu, o ambicjach ośrodka i uporze w działaniu. Uprzymnienie tego faktu było zasadniczym celem obchodów.
2. niewątpliwy dorobek naukowy członków Towarzystwa, którzy stworzyli sobie wła-

śny warsztat pracy badawczej, winien być socjologicznym mobilizatorem dla podejmowania i kontynuowania badań naukowych.

3. ścisłe powiązanie podejmowanych wysiłków naukowych z rozwojem kulturalnym, społecznym i gospodarczym miasta i regionu.
4. ześrodkowanie wszystkich społecznych sił wokół obchodów w celu wzbogacenia wiedzy o mieście i regionie oraz pomnożenia majątku Towarzystwa.
5. związanie z pracami Towarzystwa naukowców, działaczy politycznych i społecznych.

Uroczystości jubileuszowe rozpoczęły się historyczną datą 19 marca 1970 r., kiedy to stopięćdziesiąt lat wcześniej Kajetan Morykoni — sekretarz Towarzystwa Naukowego Płockiego i Rektor Szkoły Wojewódzkiej Płockiej odczytywał ułożone przez siebie Ustawy TNP na pierwszym zebraniu. Obchody te trwać będą

*) Szczegółowe sprawozdanie z Jubileuszowej Sesji 150-lecia TNP zostanie opublikowane w specjalnym wydawnictwie.

3. VI. 1970 r., godz. 9. Bezpośrednio przed Sesją Jubileuszową 150-lecia Towarzystwa Naukowego Płockiego Przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie mgr Józef Pińkowski (w środku) w towarzystwie władz wojewódzkich i miejskich dokonał — w Sali Sejmowej Ratusza — dekoracji 24 członków i pracowników Towarzystwa.

Złote Krzyże Zasługi otrzymali: Julian Celmer, Tadeusz Kowalewski, Alfons Żółtowski; Srebrne: Lucyna Gołębiewska, Leopold Grzegorek, Maria Kieffer-Kostanecka, Stanisław Kostanecki, Halina Zienkiewicz; Brązowy: Marian Chudzyński.

Odnaki „Za zasługi dla województwa warszawskiego” otrzymali: Złote: Stefan Kazimierz Askanas, Stanisław Chrzanowski, Barbara Daniłow, Franciszek Dorobek, Bolesław Jędrzejewski, Kazimiera Józefa Kawa, Czesław Korgul, Tadeusz Makowski, Bronisława Nowicka, Zbigniew Jerzy Sokółowski, Jan Józef Wankiewicz, Tadeusz Żebrowski; Srebrne: Maria Elżbieta Gałkowska, Edward Olbromski, Ewa Pożerska.

cały rok 1970. Czas ten wypełni praca naukowa, popularno-naukowa, wydawnicza i organizacyjna nad szczególnym pomnożeniem osiągnięć Towarzystwa. Wkładem własnego umysłu i serca czczą członkowie swój szczególny jubileusz. Okres poprzedzający uroczyste Walne Zgromadzenie w dniu 19 marca 1970 r. wyżytkano dla prac przygotowawczych. Zmobilizowano społeczną energię środowiska dla realnego wkładu w naukowy i materialny rozwój placówki. Ześrodkowanie tych społecznych sił owocowało w pięknej uroczystości czerwcowej, owocuje po uroczystości i owocować będzie w przyszłości.

Przede wszystkim zwiększono liczebnie szeregi członków przez skupienie w Towarzystwie tych wszystkich, którzy pragną służyć nauce, miastu i regionowi. Zorganizowano oddziały w Wyszogrodzie i w Sierpcu, celem stworzenia możliwości i szans pracy naukowo-badawczej i popularyzatorskiej inteligencji tych środowisk. Zorganizowano kilka sympozjów i sesji naukowych, wydano wiele publikacji. Poddano remontowi kapitalnemu siedzibę Towarzystwa, stwarzając najwłaściwszą oprawę dla drogocennej biblioteki i odpowiednie warunki pracy

dla pracowników Towarzystwa, dla członków i badaczy. To wszystko stworzono ofiarnością ludzi i instytucji. Na uroczystości czerwcowe przyniesiono dar miastu i Towarzystwu w wymierzalnych jednostkach 400 tys. zł czynów indywidualnych (nie licząc wartości czynów społecznych z zakładów). Złożyły się na to ofiary książek, dzieł sztuki, niepodjętych honorariów za prace naukowe, materiały i prace remontowe. Ale to jeszcze nie stanowi o sukcesie. Sukcesem bez wątpienia wielkim oprócz ofiarności jest niewymierzalna wola służby społecznej, zrodzona z miłości do instytucji, do miasta.

Główne uroczystości trwały dwa dni. W dniu 2 czerwca odsłonięto tablice pamiątkowe. Na Rynku Starego Miasta (pl. Nowotki 7) na frontonie kamienicy, w której mieszkał i pracował dziejopis Płocka i Mazowsza Hipolit Gawarecki odsłonięto piękną granitową tablicę z jego popiersiem. Na ścianie XV-wiecznej zabytkowej siedziby Towarzystwa odsłonięto tablicę pomordowanym w hitlerowskich obozach i więzieniach członkom Towarzystwa Naukowego Płockiego. Te widome zawarte w artystycznym kształcie znaki mówić będą obecnemu i przy-

Prezydium Sesji Jubileuszowej obradującej w Liceum im. Marszałka Stanisława Małachowskiego d. Szkole Wojewódzkiej Płockiej, której nauczyciele założyli w 1820 r. Towarzystwo Naukowe. Za stołem prezydiąlnym — Członkowie Komitetu Honorowego obchodów, od lewej: Marian Woźniak — przewodniczący Prezydium MRN w Płocku, Józef Kozłowski — rektor Wyższej Szkoły Nauczycielskiej w Siedlcach, Adam Stolarzewicz — sekretarz WKW PZPR, Henryk Dyrda — I sekretarz KMiP PZPR, Dionizy Smoleński — sekretarz naukowy PAN, Janusz Groszkowski — prezes PAN, Jakub Chojnacki — prezes TNP, Henryk Szafrąński — I sekretarz WKW PZPR, Kazimierz Rusinek — kierownik Ministerstwa Kultury i Sztuki, Józef Pińkowski — przewodniczący Prezydium WRN w Warszawie, Stefan Ignar — członek Rady Państwa, Henryk Skrobisz — prezes WK ZSL, Stanisław Berezowski — przewodniczący Rady Naukowej Ekonomiczno-Technicznej PWRN w Warszawie, Stanisław Herbst — prezes Polskiego Towarzystwa Historycznego i Alfred Walek — prezes Mazowieckiego Towarzystwa Kultury.

słemu pokoleniu Płoczan o ludziach, którzy własną pracą i życiem poświęcili miłość do nauki, do ziemi, na której żyli i dla której pracowali. W tymże dniu na cmentarzach w Płocku i w Warszawie oddano hołd zmarłym członkom Towarzystwa Naukowego Płockiego. Delegacja członków Towarzystwa złożyła wieńce na grobach ministra Stanisława Kostki Potockiego w Wilanowie, Władysława Broniewskiego — honorowego członka, Tadeusza Gierzyńskiego — prezesa TNP, Marcina Kacprzaka — honorowego członka i Romana Lutyńskiego — prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego, pochowanych na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie. Na cmentarzu płockim delegacje członków TNP złożyły wieńce i kwiaty na grobach Aleksandra i Marii Macieszów — zasłużonego prezesa TNP i zasłużonej działaczki, prof. Czesława Idźkiewicza, Stefana i Haliny Rutskich, ks. Ignacego Lasockiego, prof. Kazimierza Gelinika, dr. Aleksandra Zaleskiego, Adama Niemirowskiego i u stóp pomnika Ludwika Krzywickiego.

W godzinach popołudniowych otwarto dwie interesujące wystawy: w gmachu Towarzystwa w syntetyczny sposób przedstawiono historię i zbiory placówki, w Liceum im. Stanisława

Małachowskiego zaś eksponowano zbiory prywatne członków Towarzystwa Naukowego. Dzień 3 czerwca 1970 roku rozpoczął się miłym akcentem. W sali Sejmowej Ratusza, tam, gdzie w dniu 23 września 1831 r. Sejm Królestwa Polskiego solwował swoją ostatnią sesję, przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie mgr Józef Pińkowski w obecności sekretarza WKW PZPR, inż. Adama Stolarzewicza i władz miejscowych udekorował odznaczeniami państwowymi i odznakami „Za zasługi dla woj. warszawskiego” 24-osobową grupę członków i pracowników Towarzystwa Naukowego Płockiego.

O godzinie 10 w pięknie udekorowanej sali Liceum im. marszałka Stanisława Małachowskiego rozpoczęła się Sesja jubileuszowa poświęcona 150 rocznicy powstania Towarzystwa Naukowego, poprzedzona odsłonięciem w hallu liceum tablicy pamiątkowej, poświęconej Kajetanowi Morykoniemu — założycielowi i sekretarzowi Towarzystwa, które w latach 1820 — 1830 miało tu swoją siedzibę. Obszerną salę wypełniło ponad 300 członków, sympatyków i zaproszonych gości. Wśród głębokiej ciszy Prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego mgr inż. Jakub Chojnacki otworzył uroczystość.

Fragment sali Sesji Jubileuszowej, w której wzięło udział 320 zaproszonych Darczyńców, Gości i Członków Towarzystwa.

DRODZY, MILI GOŚCIE I PRZYJACIELE!
CZŁONKOWIE TOWARZYSTWA!

Przypadł mi w udziale zaszczyt otwarcia uroczystej Sesji Jubileuszowej Towarzystwa Naukowego Płockiego.

Właśnie w tej szkole, wówczas Szkole Wojewódzkiej Płockiej, zostało ono przed 150 laty założone.

Wraz z tysiącletnim Płockiem przeszło różne dziejowe burze. Zawsze jednak starało się tworzyć zorganizowaną formę działalności naukowej, służąc Krajowi i Ziemi Płockiej. Jeśli nie zawsze było to możliwe wskutek wrogiej narodowi polityki zaborney, to działalność naukową płocczanie kontynuowali indywidualnie, że wspomnę tu choćby Wincentego Hipolita Gawareckiego — pioniera badań historycznych na Mazowszu i Ludwika Krzywickiego — tytana nauki polskiej — wychowanków Szkoły Płockiej.

Jubileusz 150-lecia obchodzimy w ćwierćwiecze zwycięstwa nad hitlerowskim faszyzmem, w którego planach leżało biologiczne wyniszczenie naszego społeczeństwa, a szczególnie jego inteligencji.

W latach ostatniej wojny zginęło 44% stanu członków Towarzystwa. Pamięć o nich utrwaliiliśmy w odsłoniętej wczoraj tablicy pamiątkowej.

Dziś oddajmy im, a także wszystkim zmarłym Członkom i Pracownikom Towarzystwa, hołd powstaniem i jednogminutową ciszą.

SZANOWNI ZEBRANI!

Jubileusz 150-lecia zobowiązuje nas do retrospektywnego spojrzenia na dotychczasową działalność Towarzystwa, do dokonania ogólnego bilansu tej działalności w przeszłości, do wytyczenia zadań na przyszłość.

Ale obchody jubileuszowe wtedy uzyskują głębsze i praktyczne znaczenie, gdy wzbogacają społeczeństwo o nowe wartości materialne i duchowe.

Stąd też w programie obchodów założyliśmy sobie rzeczowe, konkretne zadania i realizowaliśmy je.

Nasz jubileusz przyczynił się do ożywienia działalności Towarzystwa, jego komisji i sekcji oraz do wzmożenia działalności wydawniczej; zmobilizował nas do modernizacji i uporządkowania zabytkowej siedziby Towarzystwa; spowodował dwu i półkrotne zwiększenie stanu liczebnego członków Towarzystwa.

Nasz jubileusz mobilizował także do społecznego działania na polu czynów społecznych i darów na rzecz Towarzystwa.

W okresie przygotowań do dzisiejszej Sesji Jubileuszowej w przeciągu ostatnich 22 miesięcy nasi Członkowie i Przyjaciele wykonali społecznie dla Towarzystwa z własnych środków różne prace oraz przekazali dary o łącznej wartości ponad 400 tysięcy złotych.

Wyrazili w ten sposób umiłowanie Płocka i Mazowsza, podtrzymali piękne tradycje osobistego poświęcenia własnej pracy i własnych wartości materialnych na cele publiczne. Historia Towarzystwa ma do odnotowania bardzo wiele bezinteresownej ofiarności, dzięki której ta zasłużona na Mazowszu placówka naukowo-kulturalna mogła działać i rozwijać się.

Dewizą były i są dla nas słowa zmarłego niedawno Honorowego Członka Towarzystwa, rektora prof. dr. Marcina Kacprzaka:

*„Ziemi, z której pochodzę,
ludziom, wśród których wzrosłem”.*

Dary, zapisy testamentowe, czyny społeczne są uzupełnieniem dotacji Państwa Ludowego na działalność naszej instytucji.

Otwierając Sesję Jubileuszową — niech mi wolno będzie — w imieniu Zarządu Towa-

rzystwa — powitać wszystkich przybyłych na tę uroczystość naszych Przyjaciół.

Serdecznie witam zasiadających w Prezydium członków Komitetu Honorowego Obchodów z prezesem Polskiej Akademii Nauk prof. dr Januszem Groszkowskim, członkiem Rady Państwa prof. dr Stefanem Ignarem i sekretarzem naukowym PAN prof. dr Dionizym Smoleńskim na czele.

Witam sekretarza generalnego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, kierownika Ministerstwa Kultury i Sztuki Kazimierza Rusinka.

Witam serdecznie przedstawicieli władz wojewódzkich, władz politycznych i państwowych — z I sekretarzem Warszawskiego Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej inż. Henrykiem Szafrąnskim, prezesem Wojewódzkiego Komitetu Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego prof. dr Henrykiem Skrobiszem i przewodniczącym Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie mgr Józefem Pińkowskim na czele.

Witam władze powiatowe z Płocka, Sierpeca, Gostynina i Pruszkowa.

Witam przedstawicieli Towarzystw Naukowych, profesorów i kierowników instytucji współpracujących z naszym Towarzystwem i nie szczędzących mu swej twórczej pomocy.

Witam władze miasta Płocka z I sekretarzem Komitetu Miasta i Powiatu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej mgr inż. Henrykiem Dyrdą, prezesem Powiatowego Komitetu Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego inż. Romanem Siekierskim i przewodniczącym Prezydium Miejskiej Rady Narodowej mgr Marianem Woźniakiem na czele.

O protokołowanie obrad proszę członka Zarządu — mgr Mariana Chudzyńskiego.

Sesję Jubileuszową Towarzystwa Naukowego Płockiego uważam za otwartą.

Tablica pamiątkowa (77x125 cm) ku czci Wincentego Hipolita Gawareckiego odsłonięta w dniu 2. VI. 1970 r. na domu Nr 7 przy pl. Nowotki (Stary Rynek) przez Prezesa TNP inż. mgr Jakuba Chojnackiego. Projekt i wykonanie w granicie i brązie art. rzeźbiarz Kazimierz Zieliński z Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Jednocześnie pragnę zakomunikować o odznaczeniu naszego Towarzystwa przez najwyższe Władze Państwowe. Uprzejmie proszę Kierownika Ministerstwa Kultury i Sztuki Kazimierza Rusinka o zabranie w tej sprawie głosu.

Tablica pamiątkowa (94x57 cm) ku czci Kajetana Morykonięgo odsłonięta w dniu 3. VI. 1970 r. w Liceum im. Marszałka Stanisława Małachowskiego przez Prezesa PAN prof. dr. Janusza Groszkowskiego. Projekt i wykonanie w marmurze art. plastyk Józef Kempński.

Kazimierz Rusinek w przemówieniu, nawiązującym do ojczyrstych dziejów i roli Towarzystwa, podkreślił walor społecznego zaangażowania i społecznej pasji ludzi, którzy ukochali naukę, ukochali kraj i środowisko i dla niego żyją i pracują. Wiceminister odczytał akt nadania Towarzystwu przez Radę Państwa Złotego Krzyża Zasługi w uznaniu wybitnych zasług w rozwoju polskiej kultury i nauki. W towarzystwie Przew. Prez. WRN mgr Józefa Pińkowskiego wiceminister Kazimierz Rusinek wręczył członkom Zarządu odznaczenie. W imieniu zebranych na sali członków Towarzystwa Prezes Jakub Chojnacki w gorących słowach podziękował za to szczególne wyróżnienie płockiej placówki naukowej.

Następnym akcentem, podkreślającym zasługi TNP dla współczesnego rozwoju Płocka, było przemówienie Przewodniczącego Prez. MRN w Płocku mgr. Mariana Woźniaka, który wskazał na szczególną rolę placówki, jako inspiratora wielu poczyniń w dziedzinie gospodarczej. Następnie odczytał tekst Uchwały Miejskiej Rady Narodowej stwierdzającej, że Towarzystwo Naukowe Płockie dobrze zasłużyło się kulturze narodowej, miastu i Mazow-

Przemawia — w związku z odznaczeniem Towarzystwa Naukowego Płockiego Złotym Krzyżem Zasługi — Kazimierz Rusinek kierownik Ministerstwa Kultury i Sztuki, sekretarz generalny ZBOWiD, Siedzą od lewej: Henryk Szafrński — I sekretarz WKW PZPR, Józef Pińkowski — przewodniczący Prezydium WRN w Warszawie i Stefan Ignar — członek Rady Państwa, przewodniczący Komitetu Badań Rejonów Przemysłowych PAN.

Polska Rzeczpospolita Ludowa

*W 150-lecie działalności
Towarzystwa Naukowego Płockiego
w uznaniu Jego zasług w rozwoju nauki, oświaty
i kultury na Mazowszu — za zasługi w pielęgnowaniu
i krzewieniu patriotyzmu i postępowych idei społecznych
wśród mieszkańców Płocka i regionu płockiego*

Rada Państwa

nadaje

Złoty Krzyż Zasługi

Towarzystwu Naukowemu Płockiemu

Przewodniczący Rady Państwa

Marian Spychalski
Marian Spychalski
Janina Półka

Warszawa, dnia 2 czerwca 1970 r.

Dekret Rady Państwa o przyznaniu TNP Złotego Krzyża Zasługi.

Złoty Krzyż Zasługi przyjmują — w imieniu Towarzystwa Naukowego Płockiego — członkowie Zarządu: od lewej: Franciszek Dorobek — sekretarz, Jakub Chojnacki — prezes i Kazimierz Askanaś, — wiceprezes. Za stołem prezydiąlnym — Henryk Dyrda I sekretarz KMiP PZPR, Dionizy Smoleński — sekretarz naukowy PAN i Janusz Groszkowski — prezes PAN.

szu i przyznając Towarzystwu Medal X Wieków Płocka wraz z Dyplomem. Medal przyjął Prezes TNP Jakub Chojnacki i zań podziękował.

Towarzystwo, jako pierwsza i jedyna placówka naukowa i kulturalna, podjęło działalność w pierwszych dniach oswobodzenia

UCHWAŁA NR VII/30/70

MIĘJSKIEJ RADY NARODOWEJ

W PŁOCKU

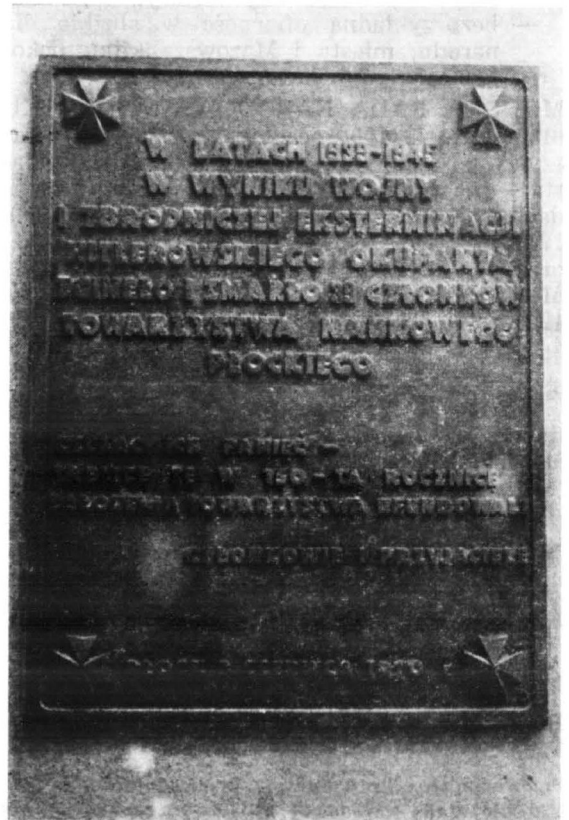
z dnia 27 marca 1970 roku

w sprawie nadania

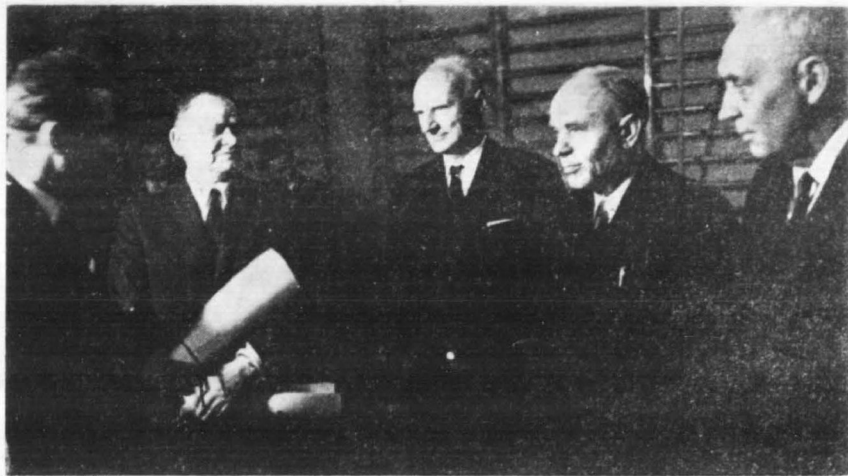
**Towarzystwu Naukowemu Płockiemu
Medalu X wieków Płocka**

Historia tysiącletniego Płocka przekazuje pokoleniom najpiękniejsze wartości świadczące o niezniszczalności myśli i wysiłku najprzedniejszych synów tej ziemi i trwałości instytucji, które ze szlachetnego porywu zrodzone przewodziły, przewodzą i przewodzić będą po wsze czasy pokoleniom pracującym na sławę i chwałę miasta i Mazowsza.

150 lat temu w dniu 3 czerwca 1820 roku przy ówczesnej Szkole Wojewódzkiej Płockiej powstało Towarzystwo Naukowe. Pełen świetności okres rozwoju krwawo przecięty został wybuchem Powstania Listopadowego. Wzniesione w 1907 roku Towarzystwo Naukowe działało z pożytkiem dla kultury narodowej, pomnażało wiedzę o mieście i regionie, tworzyło nowe wartości gospodarczego rozwoju Płocka. W ponurym okresie hitlerowskiej okupacji działalność Towarzystwa całkowicie zamarła, a niektóre jego agendy, jak np. Muzeum zostały zniszczone. Prawie połowa członków zginęła na polu walki lub w miejskach kaźni.

Tablica pamiątkowa (88×111 cm) na południowej ścianie XV-wiecznego budynku TNP przy pl. Narutowicza 8 odsłonięta w dniu 2. VI. 1970 r. przez mgr Bolesława Jędrzejewskiego, b. prezesa TNP. Projekt art. plastyka Alicji Werbachowskiej, wykonanie w brązie — odlewni Fabryki Maszyn Zniwnych w Płocku.

Członkowie Honorowi TNP. Od prawej: Jerzy Pniewski, Stefan Ignar, Stanisław Herbst i Stanisław Ryszard Dobrowolski. Niewidoczny na zdjęciu — Dionizy Smoleński (uchwała z dn. 19. III. 1970 r. Zwyczaj. Waln. Zgromadzenia TNP).

w 1945 roku, udostępniając swoje zbiory młodzieży i społeczeństwu oraz wznawiając prace badawczą i popularyzatorsko-naukową.

Mając na uwadze:

- utrzymywany, mimo narodowych tragedii, ciąg pracy jedynej w Płocku i na Mazowszu placówki naukowej,
- wielki wkład naukowo-badawczy do skarbnicy narodowej kultury,
- bezprzykładną ofiarność w służbie dla narodu, miasta i Mazowsza kilku pokoleń członków Towarzystwa —

MIEJSKA RADA NARODOWA W PŁOCKU dla uczczenia 150 rocznicy powstania Towarzystwa Naukowego Płockiego — chluby miasta — na podstawie artykułu 27 ustawy o radach narodowych z dnia 25-go stycznia 1958 roku (Dz. U. Nr 27, poz. 172 z 1963 roku) oraz w nawiązaniu do uchwały Nr VII/26/66 Miejskiej Rady Narodowej z dnia 3 czerwca 1966 roku uchwała, co następuje:

§ 1

Uznać, że Towarzystwo Naukowe Płockie dobrze zasłużyło się kulturze narodowej, miastu i Mazowszu.

§ 2

Nadać Towarzystwu Naukowemu Płockiemu Medal X wieków Płocka i wręczyć go publicznie — wraz z niniejszą uchwałą — w dniu 3 czerwca 1970 roku na Jubileuszowej Sesji Towarzystwa.

§ 3

Odpowiedzialne za wykonanie uchwały — Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Płocku.

Przewodniczący Prezydium **Przewodniczący Sesji**
Miejskiej Rady Narodowej **Miejskiej Rady Narodowej**

(—) mgr M. WOŹNIAK (—) R. KRUPOWICZ

Po aktach dekoracji nastąpiła część referatowa, w której omówiono problemy badawcze, organizacyjno-naukowe, popularyzacji wiedzy na tle dziejów Towarzystwa. Dr Waldemar

Rolbiecki w swojej pracy „Powstanie i pierwszy okres działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego” w kontekście warunków politycznych, społecznych i gospodarczych omówił działalność naukową w latach 1820—1830, uwydatniając przede wszystkim nowoczesność kierunków i metod działania członków Towarzystwa w tym okresie. Stworzenie silnego ruchu umysłowego oraz powiązanie prac badawczych z regionem stanowiło i stanowi wielką zasługę Towarzystwa. Mgr Kazimierz Askanaś Wiceprezes TNP w swoim referacie pt. „Problematyka i wyniki działalności naukowej Towarzystwa Naukowego Płockiego w Polsce Ludowej” wskazał na dużą inicjatywę i organizacyjną prężność płockiego środowiska w zakresie badań naukowych. Wiązanie sił i środków miejscowych z działalnością PAN i katedr uniwersyteckich stanowi oryginalny wkład w poznanie dziejów, w naukowe programowanie przyszłości. Ścisła współpraca z zakładami językoznawstwa, archeologii, antropologii, muzykologii, historii, socjologii, Komitetem Badań Rejonów Uprzemysławianych, nie tylko przyniosła zdobycze nauce, lecz także cenne materiały dla podejmowania racjonalnych decyzji władz, tworzących społeczno - gospodarczy kształt miasta i regionu.

Referenci w sposób dogłębny i krytyczny określili nie tylko dzieje instytucji, ale udowodnili doniosłość naukowych i społecznych konsekwencji dla środowiska i działania placówki naukowej na prowincji.

Ugruntowaną tradycję nadawania godności Członka Honorowego podtrzymano również podczas uroczystości 150-lecia.

Walne Zgromadzenie Towarzystwa Naukowego Płockiego uchwałą swoją z dnia 19 marca 1970 r. nadało godność Członka Honorowego Stanisławowi Ryszardowi Dobrowolskiemu, prof. dr. Stanisławowi Herbstowi, prof. dr. Stefanowi Ignarowi, prof. dr. Jerzemu Pniewskiemu i prof. dr. Dionizemu Smoleńskiemu.

Aktu wręczenia dyplomów Członkom Honorowym dokonał Prezes TNP — Jakub Chojnacki.

Szczególny charakter Towarzystwa Naukowego Płockiego, jego działania zgodne z warunkami środowiska, jego zasługi dla polskiej nauki, dla rozwoju miasta i regionu, podkreślali przedstawiciele nauki i władz.

Prezes Polskiej Akademii Nauk prof. dr. Janusz Groszkowski w swoim serdecznym przemówieniu wskazał na fakt, że „Towarzystwo jest stymulatorem dużego środowiska intelektualnego, skupia wokół siebie ludzi najbardziej zainteresowanych nie tylko upowszechnieniem wiedzy, ale również — a może przede wszystkim — rozwojem swego miasta, umożliwiając lepsze poznanie wielu skomplikowanych zagadnień regionu i całego kraju”... i... „Towarzystwo oprócz swej owocnej działalności ogólnej ma również określony już dorobek w konkretnych swych działaniach, żeby wspomnieć np. o zastosowaniach matematyki dla celów płockiej petrochemii”...

Wielką rolę jaką odgrywa Towarzystwo na Mazowszu podkreślił w swoim przemówieniu Przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie mgr Józef Pińkowski. „...W okresie 150 lat swego istnienia TNP położyło duże zasługi dla rozwoju naszej kultury i jej patriotycznych tradycji, kultuwując rozwój badań naukowych i piśmiennictwa, wydobywając rolę Mazowsza w pomnżaniu ogólnonarodowej kultury... Przy czynnym zaangażowaniu działaczy Towarzystwa Naukowego Płockiego powstało w 1966 r. Mazowieckie Towarzystwo Kultury i działający przy nim Ośrodek Badań Naukowych”...

Odmienne w treści i formie było wystąpienie prof. dr Jerzego Pniewskiego — dyrektora Instytutu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego. Dziękując w imieniu nowych Członków Honorowych, m. in. powiedział: „...Jestem głęboko przekonany, że atmosfera, w jakiej w tym mieście wyrosłem, umiłowanie prawdy, rzetelnej nauki i uczciwości, jakiej mnie w tej szkole nauczono, w zasadniczy sposób wpłynęły na moje życie. Chyba bez przesady mogę stwierdzić, że jeżeli coś osiągnąłem w zakresie nauki, to zawdzięczam to ukierunkowaniu nadanemu przez ludzi tego miasta. Wierzę, że tu zawsze była, jest i będzie kształcona młodzież według najlepszych wzorów, że i w tej chwili ta piękna tradycja ma najlepszych kontynuatorów. Szczerze im życzę powodzenia w ich pracy”.

Wzruszająco zabrzmiały te słowa wypowiedziane ze szczerością w gmachu szkoły, której prof. Jerzy Pniewski jest wychowankiem i którą ze świadectwem dojrzałości opuścił 40 lat temu.

Towarzystwo Naukowe powstało i rozwijało się dzięki ofiarności swoich członków i miłośników ziemi płockiej. Wielki księgozbiór wyrósł z daru rodziny Zielińskich, zbiory muzealne, książki ofiarowywane przez ludzi pomnżały wartość muzeum i biblioteki Towarzystwa. W związku z darami, jakie Towarzystwo otrzymało od swoich członków i przyjaciół, Prezes Towarzystwa uroczyście wręczył 38 oso-

Afisz o pięciu wystawach jubileuszowych Towarzystwa Naukowego Płockiego.

bom Dyplomy Honorowe wraz z Medalami Pamiątkowymi, kwitując publicznie nie tylko materialną wartość wysiłku, lecz i przede wszystkim społeczne zaangażowanie, będące wynikiem szczególnego stosunku do placówki, która tak się dobrze miastu zasłużyła.

Indywidualne (prywatne) czyny społeczne i dary na rzecz Towarzystwa Naukowego Płockiego — jego członków i przyjaciół w okresie ostatnich 22 miesięcy (do 31 maja 1970 roku) w związku z jubileuszem 150-lecia (wartości powyżej 2.000 zł).

1) mgr Kazimierz Askanas — zrzeczenie się honorarium autorskiego w kwocie 40.000 zł za książkę pt.: „Historia sztuki w Płocku”, dar w kwocie 3.000 zł i 6 dokumentów wartości 1.500 zł — razem	44.500 zł
2) doc. dr Tomasz Bober — 250 skryptów i książek z zakresu budownictwa — wartości	5.000 zł
3) Lucjan Byliński — mistrz blacharski — wymiana zniszczonych obróbek blacharskich na XV-wiecznym budynku Towarzystwa — wartości	41.000 zł
4) Waclaw Celmer — trzydzieści siedem czasopism oraz obligacje miasta Płocka z lat 1919 i 1930 — wartości	2.060 zł
5) inż. Andrzej Cichocki — wykonanie projektu i dobór ozdobnych krzewów i bylin na wirydarz TNP — wartości	2.000 zł
6) prof. dr Władysław Fabiszewski — nieodpłatne przekazanie palmy — draceny wartości	3.000 zł
7) lek. wet. Aleksander Gierzyński — dar pieniężny w kwocie	3.000 zł
8) inż. Mieczysław Gospodarz — nadzór nad robotami elektrycznymi przy generalnym remoncie siedziby Towarzystwa — wartość	2.500 zł
9) Zofia Janczewska — dar w postaci albumu „Malarstwo Polskie” oraz dwóch obrazków rodzajowych z kolorowych koralików — wartości	4.800 zł
10) mgr Marcin Kamiński — zrzeczenie się honorarium autorskiego za pracę pt.: „Waclaw Lachman — zarys życia i twórczości” — wartości	12.000 zł

11) Jan Kapuściński — mistrz murarski — roboty remontowo - malarskie ściany wschodniej budynku Towarzystwa — wartości	13.410 zł	32) Alfred Smigielski — odnowienie elewacji oraz przeróbka piwnic w domu przy Pl. Nowotki 7 — wartości	12.658 zł
12) mgr inż. Zygmunt Kęska — projekty 13 drzwi dębowych oraz projekty 2 napisów powitalnych — wartości	20.900 zł	33) Władysław Wolańczyk — mistrz ślusarski — restauracja zabytkowej XV-wiecznej skrzyni żelaznej — wartości	15.448 zł
13) Stanisław Kliglich — mistrz ślusarski — wykonanie i założenie 4 ozdobnych krat okiennych do zabytkowego budynku TNP oraz 7 par klamek ze stali mosiądżowanej z sztydami ozdobnymi — wartości	15.970 zł	34) mgr Tadeusz Zaremba — wykonanie sześciu projektów znaczków TNP — wartości	3.000 zł
14) inż. arch. Czesław Korgul — wykonanie projektu „zbrojowni” z piwnicą oraz nadzór inwestorski przy remoncie generalnym siedziby TNP — wartości	22.700 zł	35) Adwokaci Zespołu Nr 1 w Płocku — dar pieniężny na tablicę pamiątkową w kwocie	8.000 zł
15) mgr Tadeusz Kowalewski — zrzeczenie się honorarium autorskiego za „Płock — przewodnik” — wartości	10.000 zł	36) Kazimierz Zieliński — adiunkt Wydziału Rzeźby ASP w Warszawie — wykonanie tablicy z blachy miedzianej z napisem „Towarzystwo Naukowe Płockie” — wartości	10.000 zł
16) Jadwiga Lublicka-Tereszczenko — 231 rękopisów i dokumentów — wartości	5.000 zł	37) mgr inż. Jarosław Zienkiewicz — 320 druków zwartych, czasopism, rękopisów i dokumentów — wartości	12.629 zł
17) mgr Igor Łopatyński — zrzeczenie się honorarium autorskiego za pracę pt.: „Płocka Rada Delegatów Robotniczych 1918—1919” — wartości	11.600 zł	38) Zygmunt Zuchniewicz — piekarz — dar w postaci lodówki — wartości	9.000 zł
18) Stanisław Makuliński — wykonanie projektu medalu na 150-lecie Towarzystwa Naukowego Płockiego łącznie z odlewem w gipsie — wartości	6.000 zł		Razem: 400.703 zł
19) mgr inż. Piotr Malinowski i Ludomir Olejniczak — opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej instalacji c.o. w siedzibie TNP wraz z przyłączem wartości	12.480 zł		Wśród 65 listów i depeesz, nadesłanych do Towarzystwa Naukowego Płockiego z okazji jubileuszu podajemy tekst depeszy Członka Biura Politycznego KC PZPR, Posła Ziemi Mazowieckiej Ryszarda Strzeleckiego oraz list Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego prof. dr. Henryka Jabłońskiego.
20) mgr Jerzy Mazuś — projekty znaczka pocztowego i talerza okolicznościowego oraz prace plastyczne i dekoracyjne — wartości	5.000 zł		
21) Leon Mieszkowicz — mistrz murarski — wykonanie parkanu na wirydarzu — wartości	15.235 zł		
22) mgr Jan Nowak — ogrodnik — 292 sztuki róż ozdobnych i ich wysadzenie na wirydarzu TNP — wartości	8.326 zł		
23) Rudolf Piechociński — wykonanie dokumentacji adaptacyjnej strychu XV-wiecznego budynku, nadzór nad remontowymi robotami budowlanymi — wartości 11.000 zł oraz dar samowara tulskiego — wartości 3.000 zł — razem	14.000 zł		
24) Władysław Ptań, Lucjan Błażejowski i Henryk Pawiński — wykonanie dokumentacji techniczno-roboczej dla instalacji elektrycznej w siedzibie Towarzystwa — wartości	5.100 zł		
25) Maria Pikulska — artysta plastyk — projekt i aranżowanie wystawy i stoisk zbiorów członków Towarzystwa — wartości	2.837 zł		
26) Stanisław Przedpełski — ogrodnik — krzewy ozdobne dla wirydarza Towarzystwa — wartości	15.000 zł		
27) Jan Rudzki — elektryk — dar w postaci 2 lamp naftowych porcelanowej i pucharowej — wartości	7.000 zł		
28) mgr inż. Zbigniew Sokółowski — wykonanie prac projektowych „zbrojowni” oraz wirydarza — wartości	5.500 zł		
29) Jadwiga Swat — członek sekcji architektury i urbanistyki — wykonanie prac projektowych „zbrojowni” oraz wirydarza — wartości	6.400 zł		
30) mgr Anna Szubianka — praca scenariuszowo-redakcyjna oraz koncepcja wystawy zbiorów członków Towarzystwa — wartości	3.750 zł		
31) Władysław Śluborski — mistrz ślusarski — wykonanie projektu 6 klamek ze stali mosiądżowanej z sztydami ozdobnymi — wartości	4.800 zł		

Zarząd

Towarzystwa Naukowego Płockiego

Serdecznie dziękuję za zaproszenie mnie na uroczystą Sesję Jubileuszową z okazji 150 rocznicy założenia Waszego Towarzystwa.

Wysoko oceniam wkład Towarzystwa Naukowego Płockiego w dynamiczny rozwój miasta Płocka i ziemi płockiej.

Nie mogąc osobiście wziąć udziału w Sesji Jubileuszowej pragnę tą drogą przekazać Członkom Towarzystwa pozdrowienia i najlepsze życzenia dalszej owocnej pracy na rzecz wszechstronnego rozwoju i rozkwitu miasta i regionu płockiego dla dobra naszej ojczyzny, Polski Ludowej.

RYSZARD STRZELECKI

Warszawa, 3 VI 1970 r.

Minister
Oświaty i Szkolnictwa Wyższego

GM 1-00121/70

Zarząd

Towarzystwa Naukowego Płockiego Płock, Plac Narutowicza 8

Dziękuję uprzejmie za łaskawe zaproszenie na uroczystą Sesję Jubileuszową z okazji 150-lecia założenia Towarzystwa. Muszę jednak z żalem zakomunikować, że w dniu 3 czerwca będę w podróży służbowej w Bułgarii i nie będę mógł przez swą obecność na Sesji podkreślić mego szacunku dla znakomitych naukowych i kulturalnych osiągnięć Płocka oraz współczesnych, w pełni uzasadnionych jego ambicji.

Warszawa, 23 maja 1970 r.

Minister

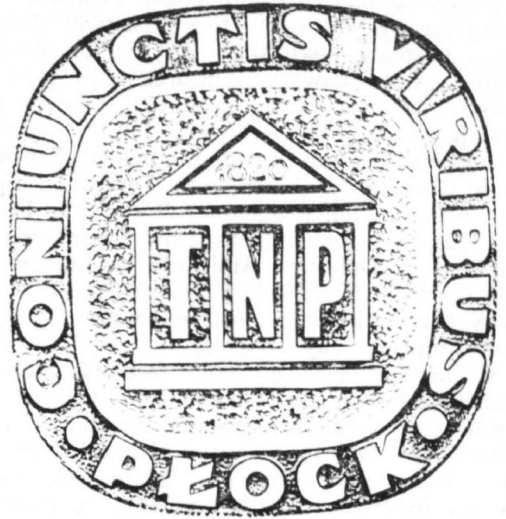
HENRYK JABŁOŃSKI

W Muzeum Mazowieckim (Okręgowym) kierownik Ministerstwa Kultury i Sztuki Kazimierz Rusinek dokonał otwarcia wystawy — najcenniejszego zbioru Towarzystwa — cyklu „Caprichos” Goyi. Na zdjęciu: Janusz Groszkowski — prezes PAN, Jakub Chojnacki — prezes TNP, Stanisław Ryszard Dobrowolski — poeta, literat i Jerzy Pniewski — dyrektor Instytutu Fizyki Doświadczalnej UW.

skich, odtworzonych na podstawie uchwały Rady Miejskiej z 1938 r.

Jest rzeczą niewątpliwą — że obchody jubileuszowe były zdarzeniem kulturowym o wielkim naukowym i społecznym znaczeniu. Uwidoczniły w sposób wyraźny siły i wartości jakie tkwiły i tkwią w społeczeństwie ziemi płockiej. Ukazały potęgę myśli i działania w służbie nauki i środowiska. Wniosły nowe wartości poznawcze i materialne, stając się przykładem obywatelskiej postawy ludzi, któ-

Bezpośrednio po Sesji Wiceminister Kultury i Sztuki Kazimierz Rusinek dokonał otwarcia wystawy rycin Goyi z cyklu „Caprichos”, będących własnością Towarzystwa. Te rzadko prezentowane ryciny (pierwszy raz w marcu i kwietniu 1947 r. w Muzeum Narodowym) dzięki ekspozycji zorganizowanej przez Muzeum, które powołano w ramach Towarzystwa 150 lat temu, mogło obejrzeć społeczeństwo miasta i licznie przybywający turyści. Wydany katalog wystawy spopularyzuje twórczość wielkiego artysty.

Druga wystawa jubileuszowa pt. „Towarzystwo Naukowe Płockie — działalność, ludzie i zbiory” została otwarta w siedzibie Towarzystwa przy pl. Narutowicza 8.

Bardzo sprawna była organizacja uroczystości. Wzbogacono je dodatkowymi edycjami kart pocztowych, okolicznościowym znaczkiem i stemplem pocztowym. Wydawanie kart ilustrujących zabytki archeologiczne i cenne zbiory biblioteczne stworzyło komplet cennych pamiątek, utrwalając fakt tej wielkiej w skali miasta i regionu uroczystości. Wybite medalu pamiątkowego, pięknego w kształcie i rysunku podkreślało znaczenie jubileuszu.

Na uwagę zasługuje użycie po raz pierwszy, jako elementu dekoracji, flag o barwach miej-

Medal (skala 1 : 1) wybitý w Mennicy Państwowej z okazji 150-lecia TNP w/g projektu plastyka Stanisława Makulińskiego.

rzy do końca umiłowali naukę i ziemię, na której wzrosli, na której żyją i pracują. I tu właśnie tkwi niezniszczalna wartość Jubileuszu 150-lecia Towarzystwa Naukowego Płockiego.